

*Сергєєва Д. Б.,
доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник,
доцент кафедри правосуддя
юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

НЕГЛАСНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

На підставі проведеного аналізу положень чинного законодавства України та наукових джерел у статті розглянуто проблемні питання, пов'язані з використанням конфіденційного співробітництва у кримінальному процесі. Запропоновано науково обгрунтовані пропозиції щодо вирішення цих проблем.

Ключові слова: негласне співробітництво; кримінальний процес; негласні слідчі (розшукові) дії; оперативні підрозділи.

На основании проведенного анализа положений действующего законодательства Украины и научных источников в статье рассмотрены проблемные вопросы, связанные с использованием конфиденциального сотрудничества в уголовном процессе. Предложены научно обоснованные предложения по решению этих проблем.

Ключевые слова: негласное сотрудничество; уголовный процесс; негласные следственные (розыскные) действия; оперативные подразделения.

Проти́дія сучасній злочинності, якій властиві організованість, професіоналізм, транснаціональний характер, корупційні зв'язки в правоохоронних і судових органах, глибока законспірованість, неможлива без застосування правоохоронними органами негласних форм і методів та їх постійного удосконалення. На удосконалення таких форм і методів спрямований КПК України 2012 р. [1], яким введено інститут негласних слідчих (розшукових) дій (гл. 21 КПК України). Проте практичне застосування цього інституту у правозастосовній діяльності та використання, зокрема, конфіденційного співробітництва (ст. 275 КПК України) викликали певні труднощі, що актуалізує необхідність його наукової розробки.

Сучасна теорія ОРД та кримінального процесу не має єдиного підходу до розу-

міння сутності та змісту конфіденційного співробітництва з особами, залученими до виконання її завдань. Окремим теоретичним і практичним питанням конфіденційного співробітництва, у тому числі й використання інформації, отриманої від конфідентів, у ОРД й кримінальному судочинстві присвячували свої роботи такі вітчизняні правники, як О.С. Войтюк, В.В. Грицаченко, М.Л. Грібов, В.М. Круглий, Г.В. Мазулін, О.В. Меживой, К.М. Ольшевський, М.А. Погорецький, Е.В. Рижков, М.М. Руденко, В.Є. Тарасенко, Р.В. Тарасенко, О.О. Сухачов, Р.Ф. Черниш, М.Є. Шумило, О.Н. Ярмиш та інші фахівці. Проте, багато теоретичних і практичних питань конфіденційного співробітництва залишаються невирішеними.

Метою цієї статті є висвітлення проблемних питань, пов'язаних з викорис-

танням конфіденційного співробітництва, та надання науково обгрунтованих пропозицій щодо їх вирішення.

Передусім зазначимо, що одним із найбільш гостро обговорюваних і дискусійних питань серед процесуалістів, криміналістів та фахівців у галузі ОРД в останні роки є запровадження до кримінального процесу інституту негласних слідчих (розшукових) дій. Закріплений у главі 21 нового КПК України, він досить неоднозначно був сприйнятий науковою спільнотою та практичними працівниками і продовжує бути предметом дискусій й після прийняття цього КПК України до сьогодні.

У науковій літературі неодноразово висловлювалася думка про те, що новий КПК України надає слідчим оперативно-розшукових функцій, що призводить до невиправданого змішування двох відносно відокремлених видів державно-владної діяльності, не враховує специфіки теоретичної і практичної підготовки працівників слідчих підрозділів, не вирішує питання щодо того, які суб'єкти сприятимуть органам досудового слідства у проведенні негласних слідчих (розшукових) дій, де слідчі братимуть спеціальні технічні засоби для їх проведення. Висловлювалися погляди щодо недоцільності надання слідчим форми допуску до державної таємниці, оскільки це може призвести до непотрібного розголошення форм і методів роботи правоохоронних органів, що загалом знижуватиме ефективність їхньої діяльності [2, с. 8–9].

У ході наукових дискусій, що тривали як під час підготовки проєктів нового КПК, так і після набуття новим КПК України чинності, неодноразово наголошувалося, що така таємна спрямованість більш притаманна не процесуальній, а оперативно-розшуковій діяльності, а зазначені дії мають бути передбачені у спеціальному законі та не відносяться до слідчих дій [3, с. 33]; що по суті розслідування включає проведення слідчих дій й оперативно-розшукових заходів, які відповідно називаються слідчі (роз-

шукові) і негласні (розшукові) дії (гл. 20 і 21), назва яких не є коректною через чітке розмежування в процесуальній літературі й законодавстві слідчих, оперативно-розшукових та розшукових дій [4, с. 24]; застосування низки положень нового КПК України взагалі змінює уявлення про оперативно-розшукову діяльність, суб'єктів ОРД та оперативно-розшукові заходи [5, с. 43].

О. В. Капліна з цього приводу зазначала, що з урахуванням постійного ускладнення всіх сфер життєдіяльності суспільства, що зумовлює все більше поглиблення спеціалізації у всіх галузях науки й техніки, викликає сумнів обгрунтованість прагнення створити гібрид із двох у чомусь схожих, але по суті й за технологією різних видів діяльності. Сьогодні важко собі уявити можливість поєднання в одній особі слідчого або прокурора і кримінально-процесуальних, і оперативно-розшукових функцій. Крім того, за загальним правилом слідчі дії (гласні та негласні) повинні здійснюватися виключно слідчим, тим більше, що відповідно до проєкту саме на нього покладається відповідальність за законність досудового розслідування, але провести більшість негласних слідчих дій безпосередньо слідчим є неможливим [6, с. 52–53].

Проте, необхідно зауважити, що низка науковців і практиків позитивно оцінювали запровадження інституту негласних слідчих (розшукових) дій до нового кримінально-процесуального законодавства України [7–8; 9, с. 17; 10, с. 108].

Обгрунтовуючи власну позицію щодо доцільності введення досліджуваного інституту до вітчизняного законодавства, необхідно зазначити, що використання негласних методів отримання інформації та використання їх результатів у кримінальному процесуальному доказуванні не є новелою для вітчизняного кримінального процесу. Однак, уперше у КПК України 2012 р. ця діяльність досить повно регламентована на рівні кримінального процесуального закону, що є важливим кроком на шляху реформу-

вання української правової системи, підвищення ефективності протидії злочинності, зміцнення гарантій забезпечення прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального процесу.

Відповідно до чинного КПК України досудове розслідування полягає у збиранні фактичних даних, інформації про обставини вчинення злочинів і кримінальних проступків та встановленні осіб, які їх вчинили, як гласними, так і негласними методами. Саме негласні слідчі (розшукові) дії, що визначаються законодавцем як різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт і методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених КПК України (ч. 1 ст. 246 КПК України), є цими негласними методами (точніше – засобами) збирання фактичних даних, отримання інформації про обставини вчинення злочинів.

У чинному КПК України вперше передбачено норму щодо конфіденційного співробітництва, яке широко застосовувалося в ОРД. Не вдаючись докладно до викладення наукового аналізу проблем теорії та практики конфіденційного співробітництва під час здійснення ОРД, яке глибоко розроблено українськими правознавцями [11–16], зазначимо лише про доцільність розуміти під конфіденційним співробітництвом встановлення та підтримання негласних відносин між оперативним працівником та особою, яка залучається до виконання конкретних функцій із забезпечення виконання завдань правоохоронних органів держави. Ці відносини починаються з моменту, коли особа свідомо та добровільно дає згоду сприяти у виконанні покладених на неї завдань, яка може надаватися як в усній, так і в письмовій формі [17, с. 119].

Перш за все, зазначимо, що використання інституту конфіденційного співробітництва у вирішенні завдань боротьби зі злочинністю мало місце на всіх історичних етапах розвитку суспільства, становлення та розвитку правової системи. Конфіденційне співробітництво

широко використовувалося у діяльності жандармських органів Російської імперії ще наприкінці XIX початку XX століття [18, с. 4–14; 19, с. 19–38]. В оперативній роботі органів державної безпеки відносно конфіденційного співробітництва набули широкого використання вже від моменту їх створення [20, с. 24–93]. Підходи до формування агентурного апарату безпосередньо залежали від суспільно-політичної обстановки, що склалася в державі, а також, від завдань, поставлених перед органами безпеки. Причому моральні аспекти негласного співробітництва взагалі не розглядалися, залучення осіб до співпраці з органами державної безпеки обумовлювалося винятково політичною доцільністю.

Вперше у КПК України 2012 р. передбачено можливість для слідчого використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучати цих осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій у випадках, передбачених Кодексом (ч. 1 ст. 275 КПК України). Така законодавча регламентація суб'єкта, що встановлює й використовує відносно конфіденційного співробітництва на стадії досудового розслідування, викликала дискусії серед науковців і практиків, які обґрунтовано зазначали, що слідчий органу досудового розслідування негласного апарату не має.

Разом з тим відповідно до частини шостої ст. 246 КПК України, інших положень, закріплених гл. 21 КПК України, міжвідомчих і відомчих нормативно-правових актів, негласні слідчі (розшукові) дії проводяться: слідчим особисто (зняття інформації з електронних інформаційних систем або їх частин, доступ до яких не обмежується її власником – частина друга ст. 264 КПК України); слідчим спільно з уповноваженими оперативними підрозділами (зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж – ст. 263 КПК України тощо). Слідчий не бере участі на певних етапах проведення негласної слідчої (розшу-

кової) дії, наприклад, не здійснює технічне зняття інформації. Проте отримує рапорти, довідки-меморандуми від залучених до спільного проведення оперативних або оперативно-технічних підрозділів і на підставі їх дослідження складає протокол; уповноваженим оперативним підрозділом на підставі доручення слідчого, прокурора (установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу – ст. 268 КПК України, контроль за вчиненням злочину – ст. 271 КПК України тощо); відповідним оперативним або оперативно-технічним підрозділом на підставі завдання уповноваженого оперативного підрозділу (зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж – ст. 263 КПК України тощо).

Будь-який із перерахованих вище суб'єктів безпосереднього проведення негласних слідчих (розшукових) дій може залучати до їх проведення інших осіб (ч. 6 ст. 246 КПК України). Так, до проведення накладення арешту на кореспонденцію залучаються працівники установи зв'язку, до «інших осіб» можна віднести потерпілого, свідка, залученого до дослідження інформації, знятої з телекомунікаційних мереж, зокрема, з метою роз'яснення ними змісту певних розмов між ним і, наприклад, підозрюваним. Іншою особою, яка залучається до проведення негласної слідчої (розшукової) дії, є також власник, володільць місця, у якому здійснюється аудіо-, відеоконтроль у випадку, якщо слідчого цікавлять поведінка, розмови у цьому місці інших осіб, а розкриття форм і методів здійснення контролю власнику, володільцю є тактично доцільним тощо.

До числа «інших осіб» відносяться також особи, з якими встановлено конфіденційне співробітництво (ст. 275 КПК України). Кримінальний процесуальний закон не закріплює переліку осіб, конфіденційне співробітництво з якими може використовуватися під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а лише забороняє залучати до конфіденційного співробітництва адвокатів, нота-

ріусів, медичних працівників, священнослужителів, журналістів, якщо таке співробітництво пов'язане з розкриттям конфіденційної інформації професійного характеру (ч. 2 ст. 275 КПК України).

Варто зазначити, що результати аналізу положень глави 21 КПК України дають підстави зробити висновок про те, що хоча КПК України передбачено можливість для слідчого використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучати цих осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій «у передбачених Кодексом випадках» (ч. 1 ст. 275 КПК України), проте такі випадки законодавцем не названо.

Вважаємо, що конфіденційне співробітництво може бути використане під час провадження таких негласних слідчих (розшукових) дій, як спостереження за особою, річчю або місцем (ст. 269 КПК України); аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270 КПК України) та особи (ст. 260 КПК України), контроль за вчиненням злочину (ст. 271 КПК України), виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 272 КПК України), під час негласного отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст. 274 КПК України), що, на наш погляд, не є негласною слідчою (розшуковою) дією, а є заходом забезпечувального характеру. Під час провадження інших негласних слідчих (розшукових) дій використання конфіденційного співробітництва у формі залучення осіб, з якими таке співробітництво встановлено, не є доцільним.

Інша форма конфіденційного співробітництва, передбачена ст. 275 КПК України, а саме отримання (та використання) інформації від таких осіб, є доцільною для використання не тільки в ході проведення усіх без винятку негласних слідчих (розшукових) дій, але й в ході провадження інших процесуальних дій, що проводяться в межах досудового розслідування. На наш погляд,

у частині першій ст. 275 КПК України законодавець безпідставно обмежив таку можливість лише провадженням негласних слідчих (розшукових) дій.

Наступним дискусійним аспектом використання конфіденційного співробітництва є його нормативно-правова регламентація у чинному вітчизняному законодавстві. Так, правову основу конфіденційного співробітництва під час розкриття та розслідування злочинів наразі становить не лише КПК України (ст. 275), а й Закони України «Про оперативно-розшукову діяльність» [21], «Про Службу безпеки України» [22], «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [23] та інші нормативно-правові акти, у тому числі й з обмеженим доступом.

Так, відповідно до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» правом мати гласних і негласних штатних та позаштатних працівників (п. 13), а також використовувати конфіденційне співробітництво (п. 14) наділено підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність (ст. 8).

Відомчими нормативно-правовими актами регламентується організація роботи з негласними штатними та позаштатними працівниками, порядок підбору кандидатів для негласного співробітництва, установа з ними такого співробітництва, формування апарату конфідентів та його використання в протидії злочинності, а також порядок перевірки отриманої оперативної інформації та інші аспекти цієї роботи оперативними підрозділами в ході здійснення ними ОРД.

Конфіденційна робота є складовою ОРД оперативних підрозділів правоохоронних органів. Вона заснована на негласному співробітництві з громадянами або використанні негласного статусу оперативного працівника та здійснюється з метою попередження, виявлення, припинення правопорушень, пошуку і фіксації фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним

кодексом України, в інтересах кримінального провадження та для отримання інформації з метою забезпечення безпеки громадян, суспільства і держави.

У науковій літературі неодноразово зазначалося, що слідчим, який залучає негласних співробітників до проведення негласних слідчих (розшукових) дій, є уповноважений оперативний підрозділ, що керується повноваженнями слідчого, оскільки має в своєму розпорядженні відповідні сили й засоби. Проте, виходячи зі змісту нормативно-правових актів, у тому числі й відомчих інструкцій закритого характеру, можна дійти висновку, що використання конфіденційного співробітництва здійснюється лише в ході ОРД, під час досудового розслідування таку можливість не передбачено навіть для оперативного працівника. Також не передбачено можливість для слідчого, який здійснює досудове розслідування кримінального правопорушення, використовувати отриману внаслідок конфіденційного співробітництва оперативного працівника інформацію, навіть якщо вона суттєво впливає на хід і напрям розслідування, тактику проведення процесуальних дій у кримінальному провадженні (або дозволяє дійти висновку про недоцільність їх проведення на певному етапі) тощо.

На наш погляд, до відповідних нормативно-правових актів необхідно внести певні доповнення, які б надавали законодавчу можливість здійснення негласного співробітництва оперативними підрозділами в ході провадження досудового розслідування, регламентували організаційні аспекти використання конфіденційного співробітництва в ході досудового розслідування відповідно до ст. 275 КПК України.

Дискусійним, на наш погляд, є віднесення окремими фахівцями використання негласного співробітництва на стадії досудового розслідування до переліку негласних слідчих (розшукових) дій [24]. На наш погляд, використання інформації, отриманої внаслідок конфіденційно-

го співробітництва під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, так само, як і залучення осіб до конфіденційного співробітництва під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, не відповідає сутнісним ознакам негласних слідчих (розшукових) дій [25, с. 182–183]. В іншому разі виникла б ситуація, коли одна слідча (розшукова) дія проводиться в ході провадження іншої, як її стадія чи структурний елемент, що є неприпустимим. Ці заходи за своєю природою є забезпечувальними, такими, що покликані сприяти успішному проведенню негласних слідчих (розшукових) дій, під час яких вони використовуються.

Зазначимо, що інший співавтор того ж навчально-наукового видання [24, с. 42–43] вже пропонує дещо інший перелік негласних слідчих (розшукових) дій, куди вищерозглянуті заходи із використання інформації, отриманої внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучення цих осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій не відносить, але доповнює цей перелік виготовленням, утворенням несправжніх (імітаційних) засобів для проведення конкретних негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 273 КПК України). За вищевказаних аргументів вважаємо цей захід також організаційного, забезпечувального характеру.

Відомчі правові акти передбачають, що до негласного співробітництва залучаються негласні штатні працівники та негласні позаштатні працівники, проте вік таких осіб не встановлюють.

З цього приводу фахівці у сфері ОРД висловлюють слушну думку про те, що при встановленні та підтриманні відносин конфіденційного співробітництва, уповноваженим законом суб'єктам необхідно враховувати не лише відповідність особи, яка залучається до негласного співробітництва, вимогам, поставленим до неї й закріпленим у відповідних підзаконних нормативно-правових актах, але й деякі етико-правові складові цієї діяльності. Зокрема, слід брати до уваги те, що

національним законодавством визначено настання загального віку кримінальної відповідальності саме з 16 років. Враховуючи моральні критерії та виходячи з того, що згідно з законодавством України повна цивільна дієздатність настає з 18 років, пропонується обмежити використання неповнолітніх у конфіденційному співробітництві, закріпивши у Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» і відомчих інструкціях норми, згідно з якими неповнолітні за відсутності небезпеки для життя та здоров'я залучаються до конфіденційного співробітництва з метою попередження чи розкриття тяжких злочинів, вчинених неповнолітніми [26, с. 125–134].

Підсумовуючи вищевикладене зазначимо, що відповідно до чинного законодавства, конфіденційне співробітництво, під яким слід розуміти встановлення та підтримання негласних відносин між оперативним працівником та особою, яка залучається до виконання конкретних функцій із забезпечення виконання завдань правоохоронних органів держави, може бути використане не тільки під час проведення ОРД, але й в ході досудового розслідування. Вважаємо, що від того, чи ця діяльність здійснюється в ході ОРД, чи кримінального процесу, її сутність не змінюється. Тому до чинних законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів, що регламентують використання конфіденційного співробітництва в ході здійснення ОРД, необхідно внести відповідні зміни, що б дозволяти здійснювати цю ж діяльність у ході досудового розслідування.

Вважаємо, що КПК України (ст. 275) визначено дві форми використання конфіденційного співробітництва: 1) використання інформації, отриманої внаслідок конфіденційного співробітництва під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій; 2) залучення осіб, з якими встановлено конфіденційне співробітництво до проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Використання конфіденційного співробітництва не є

негласною слідчою (розшуковою) дією, а є заходом забезпечувального характеру.

На наш погляд, доцільним також є внесення змін до КПК України, а саме викласти частину першу ст. 275 КПК України у наступній редакції: «1. Слід-

чий має право використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучати цих осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій у необхідних випадках.».

СПИСОК ВИКРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10. – Ст. 474.
2. Глушков В. О. Актуалізація проблеми вдосконалення законодавства України про оперативно-розшукову діяльність / В. О. Глушков // Актуальні проблеми оперативно-розшукової діяльності правоохоронних органів в сучасних умовах: матер. Міжвід. наук. – практ. конф. (м. Київ, 19 трав. 2011 р.). – К.: Наук. – вид. відділ НА СБ України, 2011. – С. 6–11.
3. Грошевий Ю. М. До питання про можливість проведення негласних слідчих дій у кримінальному процесі України / Ю. М. Грошевий // Теоретичні основи забезпечення якості кримінального законодавства та правозастосовчої діяльності у сфері боротьби зі злочинністю в Україні: матер. наук. конф. (Харків, 15 трав. 2009 р.) / ред. кол. В. І. Борисов (голов. ред.) та ін. – Х.: Право, 2009. – С. 29–33.
4. Шумило М. Є. Оперативно-розшукові і слідчі дії: взаємозв'язок і розбіжність (гносеологічна і правова природа) / М. Є. Шумило // Становлення системи негласного розслідування у кримінально-процесуальному законодавстві України: матер. круглого столу (Київ, 7 жовт. 2011 р.). – Київ: Видавель Ліпкан О. С., 2011. – С. 24–29.
5. Никифорчук Д. Й. До питання проведення негласних слідчих (розшукових) дій / Д. Й. Никифорчук, О. Ю. Заблоцька // Становлення системи негласного розслідування у кримінально-процесуальному законодавстві України: матеріали круглого столу (Київ, 7 жовтня 2011 р.). – Київ: Видавель Ліпкан О. С., 2011. – С. 43–44.
6. Капліна О. В. Проект кримінального процесуального кодексу України: проблеми залишаються / О. В. Капліна // Проблеми реформування кримінально-процесуального законодавства України в контексті європейських стандартів: тези доп. та повідом. наук. семінару (Київ, 13 берез. 2012 р.). – Х.: Видавель Строков Д. В., 2012. – С. 50–53.
7. Погорецький М. А. Оперативно-розшукова діяльність: проблеми становлення галузі права у сучасних умовах. Реформування кримінальної юстиції / М. А. Погорецький // Актуальні проблеми оперативно-розшукової діяльності правоохоронних органів у сучасних умовах: матер. міжвід. наук. – практ. конф. (Київ, 19 трав. 2011 р.). – К.: Наук. – вид. відділ НА СБ України, 2011. – С. 12–15.
8. Погорецький М. А. Негласні слідчі дії в проекті нового КПК України / М. А. Погорецький // Становлення системи негласного розслідування у кримінально-процесуальному законодавстві України: матер. круглого столу (Київ, КНУВС, 7 жовт., 2011 р.). – К.: ФОРМ Ліпкан О. С. – С. 160–161.
9. Фаринник В. І. Новий кримінально-процесуальний кодекс України: погляд в майбутнє / В. І. Фаринник // Проблеми реформування кримінально-процесуального та кримінального законодавства України: матер. Міжнар. наук. – практ. конф. (Харків, 14 жовт. 2011 р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ; Кримінологічна асоціація України. – Х.: ХНУВС, 2011. – С. 15–18.
10. Скулиш Є. Д. Система негласних слідчих (розшукових) дій за Кримінальним процесуальним кодексом України / Є. Д. Скулиш // Наук. вісн. Чернівець. ун-ту. – 2012. – Вип. 618. – С. 108–114.
11. Погорецький М. А. Конфіденційні відносини: значення і проблеми правового регулювання / М. А. Погорецький // Вісник Запорізького юрид. ін-ту МВС України. – 2002. – № 4. – С. 227–234.
12. Погорецький М. А. Проблеми правового регулювання конфіденційних відносин / М. А. Погорецький // Теоретичні й практичні проблеми конфіденційні відносини: матер. наук.-практ. конф. (Харків, 24 груд. 2002 р.). – Х.: ФПСК для СБУ в складі НЮАУ, 2003. – С. 7–18.
13. Погорецький М. А. Удосконалення правового врегулювання конфіденційних відносин у контексті проекту Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» / М. А. Погорецький // Наук. вісн. Дніпропетр. держ. ун-ту внутр. справ: зб. наук. праць. – Дніпропетровськ: ДДУВС, 2006. – Вип. 2. – С. 340–346.
14. Погорецький М. А. Конфіденційні відносини (сутність, правове регулювання) / М. А. Погорецький // Міжнародна поліцейська енциклопедія: [у 10 т.] / відп. редактори: В. В. Коваленко, С. В. Моїсєєв, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. – К.: Атіка, 2010. – Т. VI: Оперативно-розшукова діяльність поліції (міліції). – С. 396–398.
15. Погорецький М. А. Проблемні аспекти використання інформації, отриманої від конфідентів, в інтересах кримінального судочинства / М. А. Погорецький, Р. Ф. Черниш // Досудове розслідування:

актуальні проблеми та шляхи їх вирішення: матер. постійно діючого наук. – практ. семінару (Харків, 19 жовт. 2012 р.). – Х.: ТОВ «Оберіг», 2012. – Вип. 4. – С. 230–234.

16. *Pogoretskyi M.* Meaning of the Term «Conspiracy» in the Law of Ukraine and Other Countries [Electronic resource] / М. Pogoretskyi, О. Sukhachov // Internal Security. – 2014. – № 2. – Access: <http://internalsecurity.wspol.eu/full-text/is-2-2014>.

17. *Войтюк О. С.* Проблеми конфіденційного співробітництва в оперативно-розшуковій діяльності правоохоронних органів / О. С. Войтюк // Актуальні проблеми оперативно-розшукової діяльності правоохоронних органів у сучасних умовах: матер. Міжвід. наук. – практ. конф. (Київ, 19 трав. 2011 р.). – К.: Наук. – вид. Відділ НА СБ України, 2011. – С. 118–121.

18. *Поддубный П. Г.* Борьба большевиков с агентурой царской охранки / П. Г. Поддубный. – М.: Высшая школа КГБ при СМ СРСР им. Ф. Э. Дзержинского, 1964 г. – 47 с.

19. *Заграничная агентура Департамента полиции. Записки С. Сватикова и документы заграничной агентуры / М.: Главное архивное управление НКВД СРСР. – 1941. – 151 с.*

20. *Усенко В. Ф.* Використання конфіденційної допомоги громадян у боротьбі зі злочинами: погляд сьогодення: монографія / В. Ф. Усенко, В. А. Некрасов, В. Я. Мацюк. – К.: КНТ, 2007. – 204 с.

21. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – Ст. 303. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.

22. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 берез. 1992 р. № 2229-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 382. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>.

23. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Режим доступу: Закон України від 30 черв. 1993 р. № 3341-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 35. – Ст. 358. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3341-12>.

24. Негласні слідчі розшукові дії та особливості їх проведення оперативними підрозділами органів внутрішніх справ: навч. – практ. посіб. / Б. І. Бараненко, О. В. Бочковий, К. А. Гусєва та ін.; МВС України, Луган. Держ.ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2014. – 416 с.

25. *Сергєєва Д. Б.* Поняття та види слідчих (розшукових) дій за чиним КПК України / Д. Б. Сергєєва // Право України. – 2013. – № 11. – С. 180–188.

26. *Тарасенко В. С.* Інститут конфіденційного співробітництва в оперативно-розшуковому праві: монографія / В. С. Тарасенко, Р. В. Тарасенко. – Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2009. – 176 с.

Sergeeva D. Covert cooperation in criminal proceedings

The paper deals with the issues associated with the use of confidential cooperation in criminal proceedings. Author analysis current legislation of Ukraine and scientific sources on specified issues.

It is reported that a confidential cooperation can be used in the proceedings of covert investigative (search) actions, observation by a person or thing, place (Art. 269), audio, video surveillance of place (Art. 270), and person (Art. 260), control of commission of a crime (Art. 271 CPC of Ukraine), perform special tasks disclosure of criminal activity of an organized group or criminal organization (Art. 272), during covert obtain samples necessary for comparative studies (Art. 274), which is not covert investigative (search) actions, but it is a security measure.

During the proceedings of other covert investigative (search) actions using confidential collaboration in the form of involvement of persons with whom cooperation is established, is not appropriate.

Another form of confidential cooperation, under Art. 275 CPC of Ukraine, namely obtaining (and use) information from such persons, is appropriate for use not only in the course of all, without exception, covert investigative (search) actions, but in a proceeding of other procedural actions undertaken within the pre-trial investigation. It is concluded that in p. 1 of Art. 275 CPC of Ukraine legislator unreasonably limited this possibility by only covert investigative proceedings (search) operations.

Author substantiates that for the relevant legal acts is necessary to make appropriate amendments, which would provide the legal possibility of covert cooperative divisions during pre-trial investigation, regulate organizational aspects of cooperation in confidential pre-trial investigation in accordance with Art. 275 CPC of Ukraine.

Keywords: *covert cooperation; criminal proceedings; covert investigative (search) actions; operational units.*

Стаття надійшла до редакції журналу 20.12.2016 р.